Van egy módszer, amely sokkal jobban megfeji a gazdagokat, mint bármelyik új adó

INDEX.HU, 2026. szeptember 2.

A leggazdagabbak arányosabb közteherviselése ma a világ egyik legélénkebb gazdaságpolitikai vitája. A Harmonikus Növekedésért Alapítvány legfrissebb tanulmánya szerint a valódi kérdés nem az, hogy kell-e tőlük többet kérni, hanem az, hogy melyik eszközzel érhető ez el ténylegesen. Az elemzés arra jut, hogy a legnagyobb hozamot nem egy új adónem, hanem a meglévő adók pontosabb beszedése és a járadékok célzott adóztatása hozza. A szerzők üzenete egyetlen mondatba sűrítve az, hogy a spekulációt kellene megadóztatni.

A György László kutató, a Harmonikus Növekedésért Alapítvány alapítója által jegyzett műhely tanulmánya rögtön leszögezi, hogy az igazságosabb teherviselés iránti társadalmi igény valós, nem üres politikai szólam.

A kiindulópont egy adat, ami ma szinte hihetetlenül hangzik. Az 1950-es években az amerikai felső középosztály nagyjából 25 százalékos tényleges kulccsal adózott, miközben a legfelső 0,01 százalék adóterhe megközelítette a 70 százalékot.

Ma ennek pontosan az ellenkezője igaz.

A fejlett országokban a középosztály a jövedelme mintegy 40 százalékát fizeti be különböző adók formájában, a dollármilliárdosoknál viszont csak 22 százalék körül van ez az arány. Ha pedig csak azt nézzük, amit a szupergazdagok magánszemélyként fizetnek be, akkor a teher 4 százalék körülire csökken.

A fordulat nem egyik évről a másikra következett be, és nem is egyetlen döntés eredménye. A tanulmány szerint az elmúlt évtizedekben az adószabályokat fokozatosan alakították át a globálisan mozgó nagytőke javára, a folyamat pedig azóta is tart.

Innen jut el a tanulmány az egyik legfontosabb megállapításához: a szakadék nem pusztán a gazdagok és a szegények között nőtt meg, hanem a könnyen külföldre vihető nagy vagyonok és a helyhez kötött, magas fizetésű felső középosztály – az orvosok, mérnökök, informatikusok, cégvezetők – között is.

Ezért egy jó szándékú, vagyis a valós problémára választ kereső vagyoni típusú adó rosszul kalibrálva nem mérsékli, hanem még tovább is növelheti az adózási szakadékot a gazdagok javára és a középosztály kárára.

Ezért is vezették ki 1990 óta 12 országból kilenc esetében a vagyonadót az OECD elemzése szerint.

Ha a gazdagok trükköznek, mert a globális adószabályok erre lehetőséget biztosítanak, akkor az államok két dolgot tehetnek: összefognak a globális adóelkerülés ellen és maguk is trükköznek és kreatívan szedik be az adót a vagyonosoktól.

A TÖBBSÉG FELHAGYOTT A VAGYONADÓVAL EURÓPÁBAN

Vagyonadóról akkor beszélünk, ha valakinek évről évre a teljes vagyona után kell adót fizetnie, függetlenül attól, keresett-e abban az évben bármit.

Az OECD-országok közül az 1990-es években még tizenkettő alkalmazott ilyet, ma már csak négy: Norvégia, Spanyolország, Svájc és Kolumbia.

Az utóbbi az egyetlen példa vagyonadó-bevezetésre az elmúlt évekből: Kolumbia 2022-es adóreformja vezetett be állandó vagyonadót, ezzel lett ismét négy az adónemet alkalmazók száma.

Az OECD összefoglalója szerint a kivezetéseket mindenütt ugyanaz indokolta: kevés bevétel, magas adminisztrációs költség, értékelési jogviták, tőkemenekülés.

Ráadásul felismerték, hogy a vagyonadók gyakran még az újraelosztási céljukat sem teljesítették, mert nem azok fizették, akiket céloztak. A gazdagok helyett a középosztály adózott.

A kivezetés sorrendje magáért beszél: Ausztria 1994-ben, Dánia és Németország 1997-ben, Hollandia 2001-ben, Finnország és Luxemburg 2006-ban. Svédország pedig 2007-ben, széles politikai egyetértéssel törölte el.
A tanulmány itt hozza fel az IKEA alapítóját, Ingvar Kampradot, aki már 1973-ban külföldre költözött a svéd adóterhek elől, majd a vagyoni adók megszűnése után, 2014-ben tért haza. Franciaország 2018-ban átalakította a sajátját, és csak az ingatlanvagyont hagyta benne. Mindkét országban a tőke kiáramlására hivatkoztak.

Norvégiára szoktak utalni azok, akik szerint a vagyonadó működik. A részletek viszont mást mutatnak: az alacsony értékhatár miatt ott az adót a lakosság nagyjából 12 százaléka fizeti.

„A norvég vagyonadó tehát a felső és a középosztály adóztatásából hoz stabil bevételt, nem a szupergazdagok megfogásából, ők ugyanis láthatóan távoznak”

– világít rá az elemzés. A 2021–2022-es kulcsemelés után a norvég pénzügyminisztérium adataira hivatkozó tudósítások szerint 2022–2023-ban 82 vagyonos adózó távozott az országból, összesen mintegy 46 milliárd korona, nagyjából 4,3 milliárd dollár nettó vagyonnal. Több mint hetvenen Svájcba költöztek, köztük Kjell Inge Røkke, az ország egyik leggazdagabb embere.

Svájcot is gyakran emlegetik jó példaként, csakhogy ott a részvényeken elért nyereség után nem kell adózni, több kantonban az öröklés után sem. A vagyonadó tehát nem hozzáadódik a többi teherhez, hanem helyettesíti azokat.

Spanyolországban pedig a leggazdagabbakat célzó, 2022-es különadó csak 12 010 emberre vonatkozott, és egy év alatt csupán 623 millió eurót hozott össze, ráadásul a szabály tudatosan kihagyta a működő cégekben lévő vagyont.

A tanulmány ebből egyetlen szabályt vezet le:

A vagyonadó vagy tényleg csak a legfelső kört éri el, de akkor keveset hoz, vagy sok pénzt hoz, de akkor már a felső középosztály adója is.

MENNYIT PÉNZT HOZNA MAGYARORSZÁGNAK A VAGYONADÓ?

A tervezett magyar adóról Kármán András pénzügyminiszter beszélt májusi, kinevezése előtti parlamenti meghallgatásán: az 1 milliárd forint feletti vagyonokat évi 1 százalék terhelné, az adóalapba ingatlan, cégrészesedés, értékpapír és nagy értékű luxusjószág is beletartozna. A bevezetés iránya eldöntöttnek látszik, a részletes törvényszöveg viszont a tanulmány lezárásakor még nem volt ismert.

A tanulmány szerzői lépésről lépésre végigvezetik a számítást. Ha a teljes érintett vagyonra kivetnék az adót, elméletben évi 165–180 milliárd forint jönne be. A kedvezményekkel és azzal együtt, hogy egy részük átszervezi vagy külföldre viszi a vagyonát, ez 70–130 milliárdra csökkenhet.

A piaci becslések ennél derűlátóbbak. A vagyonkezelési piacot elemző Blochamps Capital számítása szerint – amely a saját lakást kihagyja, és csak a pénzügyi vagyonnal számol – az elméleti felső határ nagyjából 170 milliárd forint, 10 milliárdos értékhatár mellett pedig 120–130 milliárd. A GKI a száz leggazdagabb magyarra 125 milliárdot számolt.

Mindezt összeolvasva a tanulmány évi 100–180 milliárd forintot tart reálisnak. A kormány – maga is becslésként jelezve – ennél lényegesen többet, évi 300–600 milliárdot vár.

A különbség mögött nehezen feloldható dilemma áll. Sok pénz csak akkor jönne be, ha a működő cégekben lévő vagyont is teljes súllyal terhelnék, ha viszont azt kímélik, a bevétel a sáv aljára csúszik.

Három gyakorlati gondot emelnek ki a szerzők.

- Egy zárt családi cég, egy termőföld vagy egy műtárgy értékét évente megállapítani nehéz, és ez vitákat szül.
- A rendszer működtetése a nemzetközi tapasztalat szerint elviheti a bevétel 15 százalékát.
- Az 1 milliárdos határ pedig, ha nem igazítják évente az inflációhoz, néhány év alatt egyre szélesebb kört ér el.

Jogi kockázatot is jelez az anyag: Németországban éppen amiatt mondta ki az alkotmánybíróság 1995-ben, hogy a rendszer alkotmányellenes, mert a különböző vagyontárgyakat nem egyforma módszerrel értékelték.

A LEGGAZDAGABB MAGYAROK NEM KIEMELKEDŐEK NEMZETKÖZILEG

A magyar adatokról vegyes képet fest az anyag. Az egyenlőtlenség szokásos mérőszáma, a Gini-index 2024-ben ugrott meg, és ekkor került először az uniós átlag fölé, a szint azonban nemzetközi mércével továbbra sem kiugró.

A csúcson lévő vagyonok mérete is árnyalja a képet. Az öt legnagyobb magyar magánvagyon a gazdaság méretéhez viszonyítva a régiós középmezőny alján áll, jóval az osztrák és a cseh érték mögött.

HNA TANULMÁNY

4. táblázat: A régió legnagyobb magánvagyonainak összehasonlítása (2025–2026)

Ország	Top 5 vagyon összértéke (milliárd dollár)	Top 5 vagyon összértéke/GDP	Top 5 vagyon összértéke/nettó nemzeti háztartási pénzügyi vagyon
Ausztria	106,4	19,9%	12,2%
Cseho.	60,7	16,9%	13,3%
Lengyelo.	23,5	2,4%	2,7%
Románia	15,7	3,9%	7,0%
Magyaro.	**12,7**	**5,3%**	**4,0%**
Szlovákia	11,3	7,7%	15,4%

Forrás: Forbes Magyarország (2025); Forbes Česko (2025); Forbes Polska (2026); Forbes Slovensko (2025); Forbes (2026); trend (2025); IMF (2025b); Eurostat (2025). Az adatok nagyságrendi becslésként értelmezendők. A listák szerkesztőségi módszertana eltérő, és egyes tételek több ember közös vagyonát jelölik. A vagyonbecslés pillanatkép, és a bejelentett, becsülhető vagyont méri, a rejtett vagy offshore vagyonelemeket nem.

Fotó: Harmonikus Növekedésért Alapítvány tanulmány

Figyelemre méltó, hogy a régió leggazdagabb, legrégebbi piacgazdasága, Ausztria áll a csúcskoncentráció élén: ott a felső öt vagyon a GDP ötödét éri el, és jórészt öröklés útján gyűlt össze.

Az igazságtalanságérzetet a szerzők mégis érthetőnek tartják: a legnagyobb magyar vagyonok szinte kivétel nélkül az elmúlt bő három évtizedben keletkeztek, nem örökölt családi vagyonokról van szó, vagyis mindenki emlékszik rá, hogyan jöttek létre.

HA VALAKI NEM FIZET ADÓT, A TÖBBIEK FIZETIK MEG HELYETTE

A tanulmány legélesebb állítása, hogy a leggazdagabbaktól eddig sem egy új adónem csoportosította át a legtöbb bevételt.

A kiindulópont egy egyszerű összefüggés:

A be nem fizetett adó nem tűnik el, hanem átterhelődik. Aki kimarad, annak a részét a szabálykövetők fizetik meg – magasabb áfában, magasabb járulékban, drágább szolgáltatásokban.

A tanulmány szerint az igazságtalanságérzet legmélyebb forrása éppen ez: nem a legális jövedelemkülönbség, hanem az a tudat, hogy mások nem fizetik meg azt, amit a szabálykövetők igen.

Ennek egyik legnehezebben tetten érhető formája az országok közötti nyereségátcsoportosítás.

A cégcsoport ott állítja elő az értéket, ahol a gyár, a bolt és a munkavállaló van, a papíron kimutatott nyereséget viszont átirányítja egy kedvezőbb adózású országba.

Ehhez nem kell törvényt sérteni. Elég a csoporton belüli elszámolóárakat, a jogdíjakat, a márkahasználati és menedzsmentdíjakat vagy a belső hiteleket megfelelően beárazni – a nyereség ilyenkor egyszerűen átcsorog a határon, miközben a tényleges tevékenység a helyén marad. Van ennek megfogására törekvés, jogi gyakorlat, de sokkal nagyobb nemzetközi összefogásra van szükség.

A másik formája a helyi adóelkerülés. Ennek kiskapuit könnyebb zárni. A nyereségátcsoportosítás és a járadékok megadóztatásához már trükkre van szükség.

MINTEGY 2000 MILLIÁRD BEVÉTEL CSAK A GAZDASÁG KIFEHÉRÍTÉSÉBŐL

A példa az áfarés, a különbség aközött, amennyi áfa elméletileg befolyhatna, és amennyi ténylegesen be is folyik. Az Európai Bizottság mérései szerint ez a rés Magyarországon a 2013-as 21,7 százalékról 2022-re 2,3 százalékra csökkent, majd 2023-ban a csődhullám és az infláció miatt 7,4 százalékra emelkedett – ami így is jóval az uniós átlag alatt maradt.

A javulást olyan lépések hozták, mint az online pénztárgépek bevezetése, majd a valós idejű számlaadat-szolgáltatás.

Minden ledolgozott százalékpont évi nagyjából 100 milliárd forintot jelent, és ez a bevétel évről évre újratermelődik.

A 2013 óta elért javulás, ami nemcsak az áfa-többletet méri, a mai adóalapon számolva évi 1900 milliárd forint körüli tétel – vagyis több mint tízszerese annak, amit a vagyonadótól számos szakértői becslés is vár.

„A legnagyobb hozamú »gazdagadó« tehát egy új adónem helyett a meglévő adók tényleges beszedése volt” – fogalmaz a tanulmány, hozzátéve, hogy ez a szabálykövetőktől nem kér többet, éppen ellenkezőleg, ebből van mozgástér az adócsökkentésekre.

Egy új adóról évekig lehet vitatkozni, mire kiderül, mennyit hoz valójában. A beszedés javítása ezzel szemben már megtörtént, a hozama pedig ott van a költségvetésben, és tovább növelhető. Ez az egyetlen eszköz, amely úgy hoz többletbevételt, hogy közben senkire nem ró ki új terhet.

– mondta lapunknak Santo Martin, a Harmonikus Növekedésért Alapítvány vezető kutatója.

NEM SZÉP, DE MŰKÖDIK: A JÁRADÉKADÓK

A második pillér a járadékok és a nyereségátcsoportosítás adóztatása, és a tanulmány ezzel kapcsolatban nem szépít.

Járadéknak azt a nyereséget nevezik a közgazdászok, amely nem többletteljesítményből, hanem helyzeti előnyből származik: monopolhelyzetből, szabályozási védettségből, egy váratlan árrobbanásból, a közbeszerzési piacokon a verseny hiányából vagy a már korábban említett nyereségátcsoportosításból.

Ilyen volt például az energiacégek és a bankok extraprofitja a 2022-es válság idején, vagy ilyen, amikor egy vállalatcsoport magyar tagja papíron alig termel profitot, miközben a nyereséget belső elszámolóárakon, jogdíjakon és menedzsmentdíjakon keresztül csoportosítja át más országokba, esetenként adóparadicsomokba informatikai költségek, arculathasználati díjak, menedzsment költségek címén.

Az ilyen adók nem elegánsak. Terhelhetik az árbevételt, az előfizetők számát, a közműhálózat hosszát vagy a mérlegfőösszeget – vagyis olyasmit, aminek nem sok köze van ahhoz, mennyit keresett az adott cég. Egy alacsony árréssel dolgozó vállalkozást ugyanúgy elér, mint egy jól kereső monopóliumot, és egy részét a fogyasztókra is át lehet hárítani.

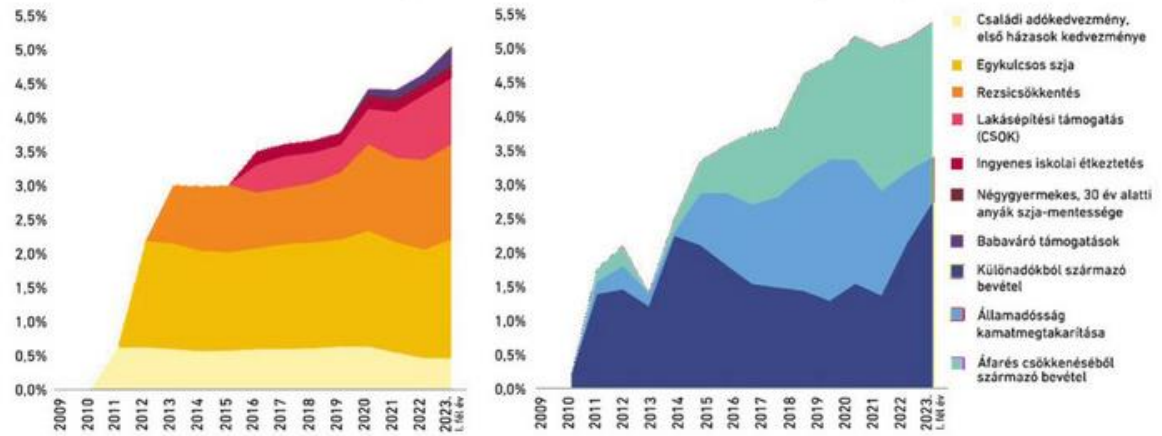
Csakhogy a tanulmány logikája szerint más eszköz egyszerűen nincs. A nyereséget át lehet vinni a határon, az árbevételt, a vezetékhosszt és az előfizetői számot nem. Aki a profitot próbálja megfogni, az azt fogja meg, ami már rég nincs itt.

Magyarország ebben előfutár volt: a 2010-ben bevezetett szektorális különadók évekkel megelőzték a 2022-es európai extraprofitadó-hullámot, amit végül az Európai Unió is rendeleti szinten legitimált. Az Európai Unió Bírósága 2021-ben pedig kimondta, hogy az uniós jog nem zárja ki az árbevétel-alapú, progresszív adóztatást.

A szűken vett szektorális különadókból és járadékokból 2026-ban mintegy 1271 milliárd forint bevétellel számol a költségvetés, a pénzügyi tranzakciós illetékkel együtt pedig közel 1877 milliárddal, ami a GDP 2,1 százaléka.

A két tétel együtt beszédes: a fehérítés és a járadékadók évente nagyjából 3800 milliárd forintot hoznak, miközben a vagyonadótól a legoptimistább kormányzati becslés is legfeljebb 600 milliárdot vár.

2. ábra: A háztartásokhoz átcsoportosított források a GDP arányában (2009–2023)

Forrás: György (2024), György (2017) módszertanára építve. ÁKK, Eurostat, Európai Bizottság, KFIB, KSH, MÁK, MEKH, saját számítás.

Ábramagyarázat: Bal oldal – amit a háztartások kapnak: családi adókedvezmény és első házasok kedvezménye, egykulcsos szja, rezsicsökkentés, lakásépítési támogatás, ingyenes iskolai étkezés, négygyermekes anyák és babaváró. Jobb oldal – ami ezt finanszírozza: különadókból származó bevétel, államadósság-kamatmegtakarítás, az áfarés csökkenéséből származó bevétel. Kulcsadat: a két oldal 2023-ra a GDP 5 százalékára, évi mintegy 4000 milliárd forintra nőtt.

Fotó: Harmonikus Növekedésért Alapítvány tanulmány

A tanulmány két feltételt szab: ami tartósan fenntartható járadék, azt törvényi szintű, előre ismert szabályozásba kell átvezetni, ami pedig válságadó, annál a kivezetés menetrendjét már a bevezetéskor rögzíteni kell.

A harmadik elem a rejtett vagyonok láthatóvá tétele. Az irányt a szerzők helyesnek tartják. Ide sorolja a tanulmány a bizalmi vagyonkezelés szabályainak átalakítását is, vagyis azt a konstrukciót, amelyben a tulajdonos egy kezelőre bízza a vagyonát.

EGY KISKAPU, AMELYRŐL RITKÁN ESIK SZÓ

A tanulmány szerint érdemes bezárni a kiskapukat is, és erre egy konkrét hazai példát hoz: a tartós befektetési számlát, ismertebb nevén a TBSZ-t.

Aki legalább öt teljes naptári évig egy ilyen számlán tartja a megtakarítását, annak a befektetésen elért teljes nyeresége adómentes lesz. Az eszközt a hosszú távú lakossági megtakarítás ösztönzésére találták ki, és a szerzők szerint ezt a feladatát be is tölti: idén már több mint 620 ezer ilyen számla működik.

A baj az, hogy a kedvezménynek nincs felső határa. Ugyanaz a szabály, amely a középosztály megtakarítását segíti, a nagy vagyonoknak korlátlan adómentes csatornát nyit.

A szerzők javaslata ezért nem az eszköz megszüntetése, hanem egy magas, az inflációhoz igazított felső korlát beépítése – olyan szinten, hogy a hétköznapi megtakarítót ne érintse, a legnagyobb vagyonok viszont ne tudjanak ezen a csatornán korlátlanul optimalizálni.

Egy megkötést az anyag maga is rögzít: a változtatás csak előrevetítve szólhat. A már megnyitott számlák feltételeinek utólagos szigorítása éppen azt a bizalmat rombolná le, amelyen a hosszú távú megtakarítás alapul.

Önmagában ráadásul nem elég, hiszen a korlát külföldi adóparadicsomokon keresztül megkerülhető. Ezért kötik hozzá azt is, hogy Magyarország vegyen részt az adóelkerülés elleni nemzetközi együttműködésben.

ITT A SZERZŐK JAVASLATA: EGY ÖNKÉNTES PROGRAM

A tervezett magyar adóalapból a szerzők kiemeltek egy elemet, amely egybevág a nemzetközi tapasztalattal: a nyilvántartott, nagy értékű luxusjavakra – jachtra, magánrepülőre, sportautóra – kivetett, szűken meghatározott terhet. Ezt ugyanis a vevő nem kerülheti meg azzal, hogy külföldön vásárol.

A nemzetközi gyakorlat és a szakirodalom üzenete nem az, hogy a gazdagokat nem lehet vagy nem kell erősebben adóztatni, inkább az, hogy nincs egyetlen csodaeszköz, mert a probléma sem egységes.

– summázza az elemzés. A szerzők egy önkéntes programot is felvetnek, amelyben a nagy vagyonnal rendelkezők a vagyonukhoz igazodó éves összeget vállalnának, és előre beárazott közcélú beruházások – óvodák, kórházi osztályok, ösztöndíjak – költségének 75 százalékát állnák, a maradékot pedig az állam vagy az önkormányzat tenné hozzá. Ez nem lenne kikényszeríthető, viszont jól látszódna a nagy vagyonnal rendelkezők önkéntes hozzájárulása az értékteremtéshez.

Ennek a feltétele szigorú lenne: a felajánlás nem válthatná ki az adófizetést, nem adhatna beleszólást a közbeszerzésbe, és független könyvvizsgálónak kellene ellenőriznie.

Ebből következik a tanulmány talán legvitaindítóbb mondata is: „A közbeszédet az viszi konstruktív irányba, ha az a már meglévő vagyonok értékteremtésbe való bevonásáról szól, nem a felszámolásukról." Természetes igény, hogy a jogosulatlanul (bűncselekmény útján) szerzett vagyonokat visszakövetelni az állam, de a többi vagyon esetében az értékteremtésbe történő bevonás a helyes irány.

A közgazdász tételmondata adja a tanulmány mottóját: „A helyi gazdagok fontosak az értékteremtés szempontjából; nem a gazdagságot, hanem a spekulációt kell adóztatni, az értékteremtést pedig ösztönözni."

Nyolcvan éve a leggazdagabbak fizették a legmagasabb adót, ma a helyhez kötött középosztály fizeti. A rendet a tanulmány szerint az állítja vissza, ha Magyarország ott keresi az adót, ahol eddig sem fizették meg. Mert a pénz nem ott van, ahol a leginkább látszik.

https://index.hu/gazdasag/2026/09/02/gazdag-vagyonado-kozeposztaly-milliardosado-magyarorszag/